

**ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՌԻ ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ԵՎՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԸ**

Ռումինիայի Կլուժ-Նապոկա քաղաքի Բաբեշ-Բոյայ համալսարանում ստեղծվել է Հայագիտության ինստիտուտ, որի բացմանը մասնակցել է նաև ԵՊՀ պատվիրակությունը: Այն առաջինն է Կենտրոնական ու Արևելյան Եվրոպայում և կյանքի է կոչվել ինստիտուտի ղեկավար, նույն համալսարանի միջազգային հարաբերությունների և անվտանգության հարցերով ուսումնասիրությունների գոկտորական դպրոցի տնօրեն Լուչիան Նաստասե-Կովաչի և Ռումինիայում ՀՀ դեսպանության նախաձեռնությամբ, ինչպես նաև Ռումինիայի հայոց միության աջակցությամբ:

Հայագիտության ինստիտուտի՝ նոյեմբերի 7-ին տեղի ունեցած բացման հանդիսավոր արարողությանը մասնակցում էին Բաբեշ-Բոյայ համալսարանի ռեկտոր, ակադեմիկոս Իոան-Աուրել Պոպը և ինստիտուտի տնօրեն Լուչիան Նաստասե-Կովաչը, ԵՊՀ ռեկտոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Արամ Միմոնյանը, Ռումինիայում ՀՀ արտակարգ և լիազոր դեսպան Համլետ Գասպարյանը, Կլուժի նահանգային խորհրդի նախագահ Իշտվան Վակարը, Ռումինիայի Հայոց միության նախագահ, սենատոր Վարուժան Ոսկանյանը, Ռումինիայի հրեաների պատմության ուսումնասիրությունների կենտրոնի ղեկավար Լիվիու Ռոտմանը, Ռումինական ակադեմիայի անդամներ, մտավորականներ և ուրիշներ:

«Հայագիտության ինստիտուտի հիմնադրումը ոչ միայն կարևոր քայլ է Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի հայկական համայնքների ուսումնասիրության բնագավառում, այլև չափազանց հրատապ՝ հաշվի առնելով գալիք տարի հիշատակվելիք Հայոց ցեղասպանության 100-ամյակը, իրադարձություն, որը խոր ազդեցություն է ունեցել ամբողջ աշխարհի հայության վրա», – բացման արարողության ժամանակ ասել է Լուչիան Նաստասե-Կովաչը:

Նշենք, որ բացման արարողությունից առաջ տեղի է ունեցել երկու համալսարանների ռեկտորների՝ Իոան-Աուրել Պոպի և Արամ Միմոնյանի առանձնազրույցը: Նրանք պայմանավորվել են համագործակցության պայմանագրեր կնքել Կլուժի համալսարանի և ԵՊՀ-ի, ինչպես նաև հայագիտության ինստիտուտների միջև:

«Նրանք հետաքրքրություն ցուցաբերեցին հատկապես պատմության և հումանիտար մյուս ոլորտների՝ սոցիոլոգիայի, միջազգային հարաբերու-

թյունների, մշակութաբանության նկատմամբ: Պայմանավորվածություններ ձեռք բերեցինք նաև ռումիներենի և հունգարերենի դասավանդման, ինչպես նաև գիտնականների, դասախոսների ու ուսանողների փոխանակման, համատեղ գիտաժողովների կազմակերպման և գիտական հոդվածների հրատարակման հարցերի վերաբերյալ»,- դեպի Ռումինիա կատարած այցն ամփոփել է Արամ Միմոնյանը:

Դեսպան Համլետ Գասպարյանը հույս է հայտնել, որ Բալկաններում և հարակից երկրներում հայոց հնամենի ներկայության մասին գիտական հետաքրքրությունը բարձրացնելուց զատ՝ ինստիտուտը կնպաստի նաև այսօրվա եվրոպական տարածքում մշակութային բազմազանության մեջ հայկական տարրի բացահայտմանը: «Կարծում եմ՝ Առաջին համաշխարհային պատերազմի 100-ամյակի և հատկապես Հայոց ցեղասպանության 100-ամյակի համատեքստում Հայագիտության ինստիտուտը կարող է դառնալ բաց հարթակ այդ ահավոր ողբերգության պատճառների և ավերիչ հետևանքների քննարկման համար, հետևանքներ, որոնք մեծապես ազդել են հայ ժողովրդի հետագա ճակատագրի վրա, ձևավորել ծանր կորուստներով և դեռևս չամոքված խորը վերքերով պայմանավորված հայկական ինքնությունը, հայ սփյուռքին և Հայաստանին կանգնեցրել դժվարագույն մարտահրավերների առջև»,- նշել է նա:

Հայագիտության ինստիտուտը, Կլուժի Բաբեշ-Բոյայ համալսարանից բացի, իր նստավայրը կունենա նաև Գեռլայում՝ նախկին Արմենոպոլիս քաղաքում: Մասնագետները վստահեցնում են, որ ռումինական Տրանսիլվանիան ժամանակին հայաշատ է եղել, և պահպանված մշակութային բավականին մեծ ժառանգությունն այսօր ուսումնասիրման կարիք ունի:

«Բաբեշ Բոյայի համալսարանում Ռումինիայի, ինչպես նաև Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի Հայագիտության առաջին ինստիտուտի հիմնումը համալսարանի կարևորագույն միջոցառումներից է: Մենք հպարտ ենք, որ հայկական մշակույթն ու քաղաքակրթությունը մոդել են հանդիսացել ռումինների, հունգարների և գերմանացիների համար: Նոր ինստիտուտը կարևոր և անհրաժեշտ քայլ է Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի հայկական համայնքների ուսումնասիրության բնագավառում և պետք է հետազոտություններ կատարի ոչ միայն անցյալին, այլև ներկային և ապագային վերաբերող թեմաներով»,- կարծում է Կլուժի Բաբեշ-Բոյայ համալսարանի ռեկտոր Իոան-Աուրել Պոպը: